

Bivaly után Szili

Csak azért hozom elő éppen huszonhárom évvel ezelőtti megjelent vasúti írásom címét, hogy bizonyítsam, ebéd utáni csemegének – desszertnek illik finomkodni manapság – már akkor mozdonyokat is fogyasztottam. Meg azért is, hogy az egészséges nyelvezetű emberek, még ha vasútiak is, tudnak normális neveket adni annak, amivel naponta keresik kenyerüket. Ahogy nagyszerű búzanemesítőnk, a szépeplékű Barabás Zoltán is beszédes nevekre keresztelte új búzáit. A bivalyerős mozdonyt meg a búzát együtt említeni, hadd maradjon az én hőbortom. A tolattyút is szívesen kereszteltem a csipekkel, de ezt majd később.

Azt akarom mondani, hogy kezembe került egy Szegeden szerkesztett, kimondottan vasúti irányultságú havilap – az Indóház – legújabb száma, és hirtelenjében átfutottam. Újabban szeretek ceruzával olvasni, szíves engedelmeskedek idefenn sorban azokat a szavakat és neveket, amelyekbe belebotlottam. Van persze ilyen csúfság is, mint a vonatender a Szemafor címszó alatt, vagy a remotorizációból rövidült remot, a Bzmot 335, a 1142003-as villanymozdony, a kisvasúti truckok, az Elektricska, de most csemegézünk, és nem köteledünk. Tehát: a Bivaly, a Púpos, a Csörgő, a Szili, a Dácsiák, a kitolómozdony, a Bobó, a Gigant, a Nohab, a Szőcskeszemély, az előfogatót szerelvény, a Hatos, a Csikos, a Kennedy, a Truman, a Pápaszemes, a vezetősin, a hajtányok, a tolatólovak (hátasok), a Zsuszivonat és a Kispöfögő. A szegedi Madzagvasút most kimaradt, de bocsánatos bűnként kihallom ezt is a szomorú eseményként emlegetett kisvonatokról szóló írásemből. Hogyne hallanám, sokat jártam vele Mérgesre meg vissza.

A ló meg a vasút kereszteződött annak idején a lóvasútban, de a tolatólovak nagy meglepetést okoznak, ha csak olvasva is. A kódszámú mozdonyoknál pedig el tudok űlni a mocsárban: akár a húszjegyű bankszámláknál. Egyetlenegyét elég téveszteniük, és már fejre áll a világ. Nem lenne egyszerűbb azok helyett is keresztelést tartani?

Annak idején elámultam elégszer a gőzmozdony tolattyús-rete-szes rendszerén, és azt hiszem, minden mozdítható pocók és állan-dó alkatrész szerepét megértettem. Ha betolom, elzárnak, ha ki-nyitom, föloldanak. Rágódnom kell még a váltók mozdítható és mozdulatlan működésén, pedig pofonegyszerű hatalmas lelemény van akár a körtesúlyos átbillentőbe, akár a távolról vezérelt meg-oldásokba is fektetve. Hogy a számítógépemben hogyan mennek végbe ezek a hétköznapi akármik, máig nem tudom, de rendületle-nül használom. Meg se nagyon akarom tudni, egyetlen csipbe hány retesz és föloldó van beleépítve, nekem az is elég, ha odahú-zom valahová a kurzort, és rálövök a kattintóval, akkor ez meg ez történik. Hogy a gép mivel látja ezt meg azt, és mivel érzékeli a kurzort, az legyen az ő gondja, meg a szerelőké. Azon sincsen időm elrágódni, hogy az egyre inkább számítógépessé válnál hogyan működik – vagy működhetne – a sínébe ágyazott jeleket a mozdonyvezető elé föloldó szerkezet, nekem az is elég a megrendülésre, hogy alkalmanként a jelzőlámpa is elromlik. Gyászosan sajnálom, akkor szokott ez kiderülni, amikor a hűsáradó lép életbe. Sokat ri-máncodtam már ezen, csakúgy, mint a hibbant fejfel autózók vak-merőségén. Csak azért is átmennek a pirosra!

Csemegézünk most, egy pillanatra hagyjuk a szörnyűségeket. Hétköznapi használatban furcsán hangzik ugyan a „szentesi állo-mástású” két szó is, de valójában szakmai lelemény. Jó, hogy őrzi az újság.

H. D.

Mozgáskorlátozottak pihentek Mórahalmon

Közel hatszáz vendéget, a megyében élő mozgáskorlátozottakat és családtagjaikat fogadott szombaton az Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő. A város második alkalommal adott helyet a Mozgáskorlátozottak Csongrád Megyei Egyesülete által évente megrendezett találkozóknak. A 19 településről érkezett vendégek strandoltak, sakkoztak, pihentek és kedvezményesen vehették igénybe a fürdő gyógyszolgáltatásait is.

A mártélyi, a tiszaszigeti, a szatymazi: magántulajdon – A dorozsmai: a hivatalok útvesztőjében

Áll még tizennégy malom a megyében

Műemlék malom Erzsébeten

Van köztük műemlék, dűledező rom és nyaraló. Az egykor kenyeret adó szél-malmok közül ma már csak 14 talál-ható Csongrád megyében. Egy részük ma-gántulajdonban van, a dorozsmaikt pe-dig vagy renoválják, vagy összeomlik.

Száz éve kenyeret adott, ma műemlék vagy rom, de sokszor csak gond az önkormányzatoknak a néhány fennmaradt szél-malom. Ozsváth Gábor néprajzkutatótól megtudtuk, Csongrád megyében ma 14 szélmalom, malompalást található. Ezek egy része magántulajdonban van, néhány-ban kiállítás látható, és némelyik arra vár, hogy rendbe hozzák.

A legismertebb a kiskundorozsmai ma-lom kálváriája. A négyzetes épület 1970-ben – Lenin századik születésnap-ján – egyszer már összedőlt, és lehet, hogy most újból összeomlik, a kívülről-belülről nedvesedő falak ugyanis alig bírják tartani a tetőt.

Az önkormányzat ugyan júniusban döntött arról, hogy átveszi a Kincstári Vagyoni Igazgatóságtól, és fölújítja, ide-genforgalmi látványossággá alakítja a malmot, de Vass József gondnok szerint minden nagyobb eső csökkenti az esélyt arra, hogy az épület megéri a renoválást. A város már megindította a tulajdonba

Fotó: Tésik Attila

vételt, de amíg ez le nem zárul, nem költenek a dorozsmai malom felújításá-ra.

A 19. század közepén épült tiszaszigeti szélmalom vitorlái már eltűntek, tető-szerkezete, falai tönkrementek. Az önkormányzat tájékoztatása szerint az épület magántulajdonban van, tulajdo-nosa felújíttatná, ha lenne elég pénze rá. A renoválás tízmilliós költségét azonban nem tudja vállalni. Az épület megőrzését a település vezetése támo-gatja, ezért figyelik a pályázati lehetősé-geket, és ha sikerül, uniós vagy állami forrást igénybe véve hozzák rendbe a szélmalmot.

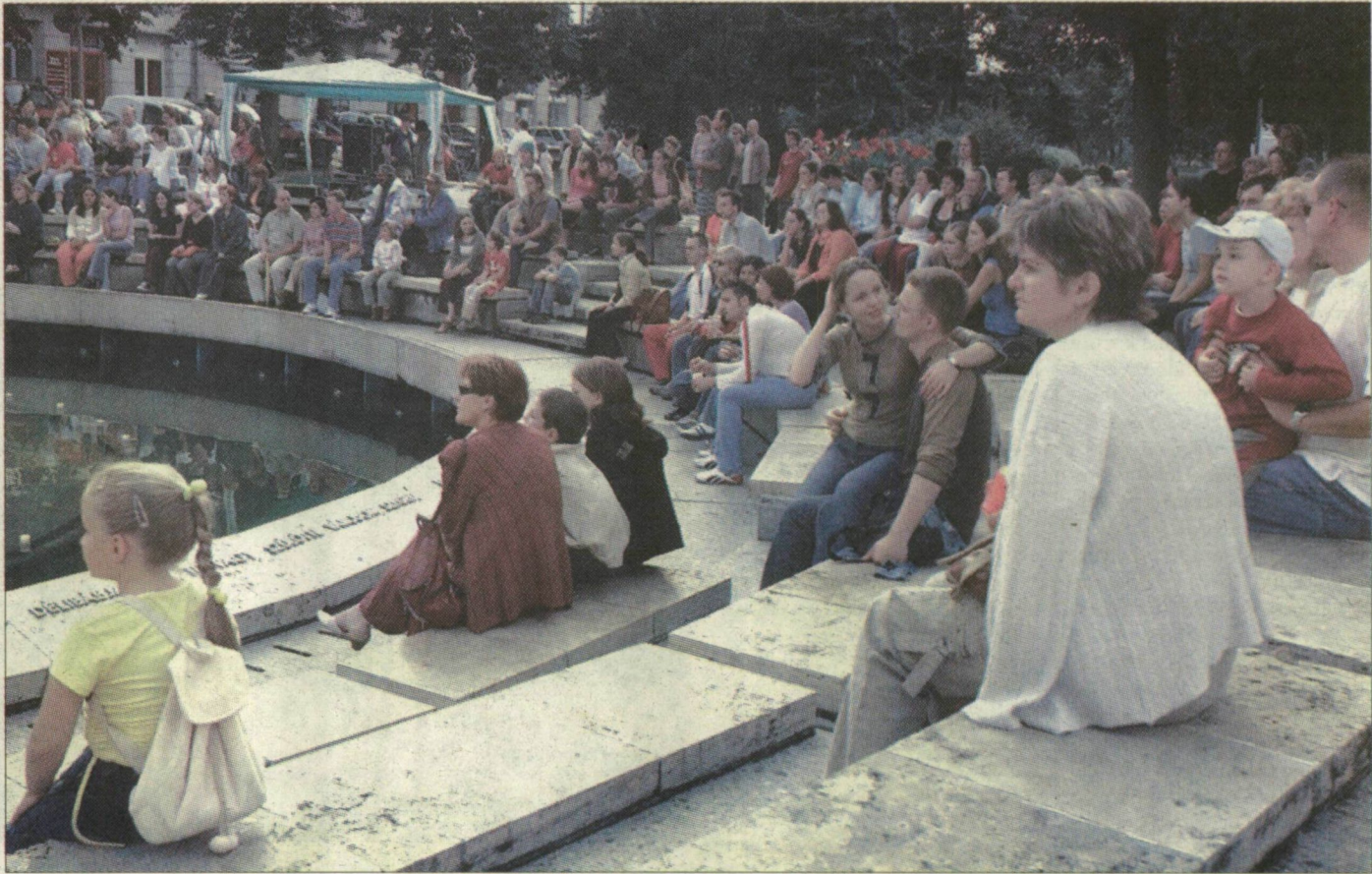
Ma már csak a falai állnak a szatymazi malomnak, amit tulajdonosa nyaralónak alakított át. Gyömbér László, a település polgármestere elmondta, az Enyingi-szél-malmot a háború után nem használták, ezért igen rossz állapotba került. Körülbe-lül húsz évvel ezelőtt egy orvos vásárolta meg, és alakította nyaralóvá. Az épület-nek azóta más a tulajdonosa, de funkciója változatlan.

A mártélyi malom sem az önkormány-zaté, egy festőművész tulajdona. A felújí-tott műemlék előzetes bejelentés után lá-togatható.

G. SZ.

A szörnyszökőkutakkal kezdeni kellene valamit – ha lenne rá pénz

Flasztergejzírek Szegeden

Már fény- és hangjátékra sem képes a Dugonics téri szökőkút, de kitűnő találkahely

Fotó: Gyenes Kálmán

Minden belvárosi szökőkút működőképes Szegeden, azonban a legtöbb elavult be-tonteknő. A lakosok az egyiket csirkeita-tónak, rakétakilővőnek titulálják. A Glattfelder téri hamarosan megújul, s a tervek szerint itt kap helyet a „kalapos hölgy” is. Kiss István építész szíve szerint megszüntetné a Dugonics téri „akváriu-mot”.

A szökőkutak gyakran művészi alkotásokat is megjelenítő, speciális medencék, melyek tervezésénél a funkció a hangsúlyos. A víz és a művészet különös házassága. Esztétikai és vizuális élményt nyújtanak.

A csirkeitató

Sajnos a szegedi szökőkutakra nem ez a jellemző. A legtöbbjük: elavult betonteknő. A Szentgyörgy ténit az arra gyakran járók hol csirkeitatónak, hol rakétakilővőnek nevezik. Pedig Pásztai Ágnes képviselői alapjá-ból tavaly újították fel. Legalább működő-képes – jegyzi meg az önkormányzati ta-nácsnok.

Ha a József Attila sugárúton tovább hala-dunk a Tisza Lajos körút felé, a régi Komó-csin – ma Glattfelder téren áll a város egyik szégyene. A kút ugyan működik, de csobogá-sa sokszor zavarja a szálloda vendégeinek nyugalmát, ezért időnként kikapcsolják. A nívótlan medencét borító mészkölapok negy-ven százaléka hiányzik és pattognak le a ke-rámialapok. A vízkép állítása lehetetlen. A

tér és ezzel együtt a szökőkút rekonstrukció-jára három látványterv készült – tudtuk meg Pásztai Ágnestől.

A kalapos hölgyre várva

– Van olcsóbb és van költségesebb megol-dás. Hamarosan eldől, hogy az önkormány-zat melyiket hagyja jóvá és azt követően megkezdődhetnek a munkák – mondja a ta-nácsnok, aki elárulja, hogy jövő márciusban lesz a megújult tér átadása. Az már biztos, hogy Lapis András szobrászművész Szeged című szobrát is itt állítják fel. Az egyik terv-ben például a szökőkút közepére helyeznék a köznyelvben kalapos hölgyként emlegetett alkotást. A tanácsnok szerint a térrendezés 30-40 millió forintba kerül.

A többi szökőkút helyreállítását egyelőre nem tervezi az önkormányzat. A Móra Fe-renc Múzeum előtti kékre mázolt betonteknő működés közben látványos képet mutat. Ha viszont a vízsugarak nem szöknek a ma-gasba, a környezethez méltatlan a szökőkút. A kanyargó csöveket rosszul álcázó beton-csapdákat még inkább kiemelik az impozáns kertészeti megoldások – a látvány így szegé-nyességet sugall. A Széchenyi téren át a vá-rosháza felé közeledve színvonalasan felújí-tott szökőkút kompozíciót találunk. A szo-borpár jobban érvényesülne, ha a tér város-háza előtti részét eredeti formájában vissza-állítanák. Ez azt jelentené, hogy az impozáns épület kapuja egyenesen a térre és nem az út-testre nyílna.

A Kárász utcán folytatva utunkat az építé-szek által sokat vitatott Dugonics téri szökő-kútba ütközünk. Kiss István építész elsősor-ban az elhelyezését vitatja a szegediekhez hozzáértő betonakváriumnak. – Azért tar-tom rossznak, mert erőszakosan megtöri a belváros építészeti főtengelyét. Ez is annak a következménye, hogy a hatvanas években ad hoc akciókkal szétverték a belváros szerkeze-tét – mondja a szakember, aki hivatkozik a Dugonics tér-Jókai utca–Aradi vértanúk te-rére készített tanulmánytervére. Ebben töb-bek között foglalkozik a tavaly óta már fény és hangjátékra sem képes szökőkút rekon-strukcióval is. Úgy gondolja: legegyszerűbb volna megszüntetni a „flasztergejzirt”, mert akkor könnyebben helyreállna a 19. század végén kialakított park eredeti levegős térha-tása is.

Kiemelten kell foglalkozni

– Mivel a szegediek egyik találkozó helyévé vált a szökőkút és környéke, nem lenne ildo-mos felszámolni. Viszont mindenképpen a park felé kellene tolni, ezáltal a rendezvények idején a tömeg nem torlaszolná el a teret, a belváros főtengelye is folyamatossá válna, s jobban érvényesülhetne a rektori épület is – jelenti ki az építész.

Azzal teljesen egyetért Pásztai Ágnes is, hogy kiemelten kell foglalkozni a Dugonics téri és Móra parki szökőkutak átalakításával, azon-ban hozzáteszi: ez nagyon sok pénzbe kerül.

CS. GÁT LÁSZLÓ

Nyeremény-szüret

Ahogy ígértük, javában tart a Dél-magyarország és Délvilág nagy nyeremény-szüret játéka, melyben öt héten át 50+1 értékes ajándék talál gazdára előfizetőink között. Hetente sorsolunk, a nyeremé-nyek értékét tekintve egyre emel-ve a tétet: DVD, digitális fényké-pezőgép, tévé, mosógép, grillezős mikrohullámú sütő, s a végén a nagy ráadás, egy négyezemélyes wellness-hétvége a zalakarosi Ho-tel Karos Spában.

Múlt heti fordulónkra ötezen küldték vissza a nevezési szelvé-nyüket. Közülük sorsoltuk ki az első nyerteseket: Egy darab Pana-sonic DVD – Dózsa Zsolt (Kiste-lek), két darab Grundig discman – Harkai Ferenc (Algyő) és Makra János (Ferencszállás); három da-rab, egyenként 5000 forint érté-kű ajándékesomag – Pölös Mi-hályné (Mindszent), Nagy Györgyné (Csanádpalota), Far-kas Istvánné (Szeged, Londoni krt.); öt darab féléves Vasárnapi Délmagyarország előfizetés – Darabos Jánosné (Szentes), Lo-vas István (Csongrád), Hegedűs Antalné (Balástya), Dóró Gézné (Szeged, Kormányos u.), Oláh Istvánné (Vásárhely).